

נהמרת יצחק

בסייעתא דשמיא | ראה תשפ"ב | גליון מס' 157

פרפראות

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה, (י"א כ"ו).

ראה וכו', הנה המפרשים הראשונים כבר עמדו

בזה שהפסוק פתח בלשון יחיד, ראה, וסיים <<<

ודרשת וחקרת ושאלת היטב והנה אמת נכון הדבר וגו'.

א

ודרשת וחקרת ושאלת היטב, פירש רש"י, וזה לשונו, מכאן למדו שבע חקירות, מריבוי המקרא, כאן יש שלוש, (1 דרישה (2 חקירה) 3) והיטב, (**ושאלת** אינו מן המניין וכו'), ובמקום אחר (בעדים זוממים) הוא אומר, (4) **ודרשו השופטים**, (5) **היטב**, ועוד במקום אחר (עובד עבודה זרה) הוא אומר, (6) **ודרשת**, (7) **היטב**, (הרי שבעה ריבויים), ולמדו **היטב היטב** לגזירה שוה, ליתן האמור של זה בזה, ע"כ.

וצריך ביאור אמאי הקדים רש"י להביא הפסוק מפרשת עדים זוממים שהוא מאוחר בקרא, לפני שמביא הפסוק מפרשת עובד עבודה זרה המוקדם, דפסוק זה של עדים זוממים הוא בפרשת שופטים אחר שישי ("ט י"ח), והפסוק שנאמר גבי עובד עבודה זרה הוא בפרשת שופטים לפני שני ("ז ד'), וצריך ביאור.

ב

והנה יש לדקדק אמאי כתיבי הנך פסוקי דייקא בפרשיות אלו, ועיין רמב"ן כאן, וזה לשונו, הדרישה והחקירה מפורשין בדברי רבותינו, והזכיר הכתוב זה בעיר הנדחת (כאן - **ודרשת וחקרת ושאלת היטב**), ובעובד עבודה זרה (**ודרשת היטב**), ולא הזכיר כן בנביא השקה, ובמסית, (פירוש, דפרשיות אלו שגם מדברים בדיני נפשות, כתובים לפני פרשה זו, ושם לא הזכיר ענין דרישה וחקירה כלל), כי הנביא מפרסם עצמו באותותיו ובמופתיו, (פירוש, וממילא ידוע כל הפרטים מהנביא שקר עצמו), ובמסית הכתוב ידבר עם המוסת **כי הרג תהרגנו**, והוא היודע ועד, כמו שאמר **ולא תחמול ולא תכסה עליו**, (פירוש, דשם הפסוק מדבר אל העדים, ולא אל הבית דין, כדמוכח בלשון הפסוק שם), אבל בעיר הנדחת (כאן) ובעובד עבודה זרה, שהם מעשים מגיעים אלינו בשמועה, (פירוש, לבית דין), הזכיר בהם דרישה וחקירה, ולא הוצרך להזכיר כן בשאר חייבי מיתות, כי מקל וחומר יודע הדבר, (אם בעבירות חמורות כאלו של עבודה זרה, יש דרישה וחקירה, כל שכן בשאר מיתות בית דין), ואמר בעדים זוממים, **ודרשו השופטים היטב**, (עוד שתי חקירות, ולכאורה אמאי הזכיר ענין זה שם), בעבור שלא יודע מי משתי הכתות יאמר האמת, בלתי אחר חקירה רבה וכו', ע"כ.

ומבואר בדברי הרמב"ן דיש סיבה מיוחדת אמאי הזכירה התורה ענין דרישה וחקירה דווקא בפרשיות אלו.

והנה משמע בדברי הרמב"ן, דהא דכתיב בפרשת עדים זוממים

ודרשו השופטים היטב, משום שקאי על שתי כיתי העדים, ודייקא משום הכי נקט להו, אם כן הפסוק מדבר על שתי הכיתי עדים, אכן עיין רש"י שם, וזה לשונו, **ודרשו השופטים היטב**, על פי המזימן אותם, שבודקים וחוקרים את הבאים להזימם, בדרישה ובחקירה, ע"כ, ומבואר שסבירא ליה שהפרשה שם אינו מדבר אלא על הכת השניה, שעליהם צריכים השופטים לדרוש היטב, וצריך ביאור.

ג

תנן בסנהדרין (מ.), היו בודקין אותן (את העדים) בשבע חקירות, באיזו שבוע (של יובל, דכל יובל יש לו שבעה שבועות), באיזו שנה (של השבוע), באיזו חודש (של השנה), בכמה בחדש, באיזה יום, באיזה שעה, באיזה מקום, ועיין רש"י, וזה לשונו, בכמה בחודש, בעשרים או בעשרים וחמשה: באיזה יום, של שבת אף על פי שאמרו בכך וכך בחודש, (פירוש, וכבר יודעים איזה יום זה), אף על פי כן שואלין להן באיזה יום בשבת היה, לפי שכל השבע (חקירות) הללו, באות להביאן לידי הזמה, ושמה יש עדים להזימן, ואין מעלין על לבן חשבון של חודש, אם היו אלו עמהן אותו היום במקום אחר, וכששואלין אותן באיזה יום והם אומרים ביום פלוני, נזכרים עדי הזמה להזימם: באיזו שעה, של יום, שמה אין עדים להזימן לכל היום, ויש עדים להזימן אותה שעה, ע"כ.

והנה מבואר ברש"י שמה ששואלים את העדים באיזה יום, אין זה בעצם חלק מן העדות, שהוא רק כדי שיהא יוכלו להזים את העדות.

אכן עיין מה שכתב שם המהרש"ל (בהגהות חכמת שלמה), וזה לשונו, רש"י בד"ה באיזו יום כו', ואין מעלין על לבן כו', נ"ב, ואני אומר אפילו אם יעלו על לבן להזימן, לא יוכלו להזימן, אם יאמרו העדים בג' בחדש היה המעשה, ויבואו המזימין הלא בג' בחדש עמנו הייתם, יכולים לומר טעינו בעיבורא דירחא ביום א', או לפניו היה המעשה או לאחריו, ובודאי הם פטורים באותה הטענה, דרובא דאינשי טעו בעיבורא דירחא כדלקמן, ומשום הכי צריכין לומר באיזה יום, וק"ל, ע"כ.

פירוש דבריו, דתנן שם במשנה, אחד אומר בשנים בחדש ואחד אומר בשלשה בחדש עדותן קיימת, (אף על גב דזמן שמכחישים זה את זה עדותם בטילה, אין זה נחשב הכחשה, מפני), שזה יודע בעיבורו של חדש זה אינו יודע בעיבורו של חדש, ע"כ, פירוש וממילא שפיר יכול להיות שמעידים על אותו יום בחודש, אבל עד אחד יודע שחודש שעבר היה מלא, ואותו יום הינו היום השני בחודש, אבל העד השני אינו יודע שהחודש שעבר היה מלא, וחושב שהיום ההוא היה היום השלישי בחודש, ולפי זה כתב

שפיר שואלים בכמה בחודש, היכא דלא קמכחשי אהדדי, וכן בסוף החודש, ובאיזה יום שואלים כדי שיוכלו לבוא לידי הזמה.

ד

ועיין בתומים (חושן משפט סימן ל' סעיף י"ג), שהאריך בסוגיא זו, ונקט כפירוש המהרש"ל, עיין שם¹.

ועיין עוד בדבריו שם, שמבאר שיש בזה עוד, דפליגי בה רש"י והתוספות, דלפי שיטת רש"י צריך תמיד בכל אופן אפשרות שאפשר לחקור הנך שבע חקירות, (ומשום הכי אין שייך חקירה של כמה בשעה, כמבואר בסנהדרין שם, משום שאין שייך תמיד לחקור על זה).

מה שאין כן לפי דעת התוספות, אין צריך שיהא שייך תמיד אפשרות לחקור שבע חקירות, רק צריך שבאיזה זמן מן הזמנים, יהא שייך לחקור השבע חקירות, עיין שם, וצריך ביאור במאי פליגי.

ה

וביסוד הדבר נראה, דהנה יש לדון בהך דין דצריך כל הני חקירות, האם זה דין בגופה של עדות, דעדות דיני נפשות אינו מתכשר רק על ידי דרישה וחקירה, או שכל מה שצריך חקירות הוא כדי שיהא אפשר להזים את העדים, דצריך שיהא העדות עדות שאתה יכול להזימה.

ומצינו דפליגי בזה הראשונים, עיין מה שכתב בספר המצוות (עשה קע"ט), ועיין מה שכתב הרמב"ם בהלכות עדות (פרק א' הלכה ד'), וכן עיין בחינוך (מצוה תס"ג), אכן מצד שני עיין בתוספות

1) ועיי"ש באורך מה שהק' על המהרש"א מהא דאיתא בגמ' שם (מ:), שלא מצינו שמונה חקירות, דלדברי המהרש"א עדיין צריך לחקור בכמה בשעה, דאם יכוונו עדותם יבואו לכלל הזמה, דלא תלינן בזה טעות, כמש"כ המהרש"א לגבי ימי החודש, וכתב ולא ידעתי מקום לחלק בסברא בין טעות דשעות לטעות דקביעות החודש, ועיי"ש שכת' דלפי המהרש"א קו' הגמ' הוא על זמן טעות של העדים, שנותנים להם טעותם, פירוש דהעדים המזימים צריכים לומר עמנו הייתם כל הנך שלוש שעות וכו', ואם כן אמאי קאמר עד סוף שעה שלישית, ולא אמר בכמה בשעה, ויתכן שיהיה באמצע שעה שלישית, אך כתב שתירוץ זה דחוק מאד, וממש אין לו קיום באמת כלל.

המהרש"ל שיש נפקא מינה גם בגוף העדות לדעת באיזה יום בשבת היה, דאפשר ששני העדים (או המזימים) טועים בעיבורא דירחא, וכדי שיהיה ברור על איזה יום מדובר, צריך לומר באיזה יום בשבת, ולכאורה רש"י שמיאן בפירוש זה לית ליה הך סברא, וצריך ביאור אמאי.

איברא עיין במהרש"א שם, אחר שהביא את דברי המהרש"ל, כתב, וזה לשונו, דבריו תמוהים הם, דאם כן אמאי חשיב בכמה בחודש מן שבע החקירות, כיון דלא אתו עליה לידי הזמה, שיאמרו טעינו בעיבורא דירחא וכו' אלא על כרחך דמיירי הכא דאתו לידי הזמה על כמה בחודש, וכגון דיהיבנן להו כולהו טעותא, כגון שאומרים שכל אותו יום וטעותא עמנו הייתם, דהיינו בו ביום וביום שלפניו ושלאחריו וכו' אי נמי דאיירי הכא אחר רובו של חדש, דשוב לא יכול לומר טעיתי בעיבורא דירחא, כדאמרין לקמן, ואפשר דמשום זה דקדק רש"י לפרש בכמה בחודש בעשרים או בעשרים וחמשה כו' עכ"ל (רש"י), דאזו הוי בכמה בחודש, שפיר מן החקירות דאתי לידי הזמה, דלא יוכל לומר טעיתי בעיבורא דירחא, ועוד נראה לי, דאין לנו לומר דטעו בעיבורא דירחא, אלא בב' עדים שאחד אומר בב' (שעות) [בחודש כצ"ל], ואחד אומר בג', כיון ששניהם מעידים על גוף המעשה, אנו תולין שאחד מהן טעה בעיבורא דירחא, אבל בכת אחת שאומרת בב' (שעות) [בחודש], אין אנו תולין שטעו בעיבורא דירחא, ונעשה בג', כיון שאין כאן מי שמעיד על מעשה הזה שנעשה בג', וזה נראה לי ברור, ומוכח מדברי התוספות וכו', עיין שם.

ומבואר דפליגי המהרש"ל והמהרש"א, אמאי שואלים העדים באיזה יום בשבת היה, האם זה משום הזמה, שיהא אפשר להזימם, או משום שזה עיקר בעדות, ועוד פליגי מתי אומרים דאפשר דטעו בעיבורא דירחא, האם דווקא כשיש הכחשה בין העדים עצמם, או אפילו גם כשאין שום הכחשה נמי חיישינן שמא טעו.

והנה לפי המהרש"ל, מובן אמאי שואלים באיזה יום, אבל מכל מקום צריך ביאור, אמאי תנא כלל דין חקירה של בכמה בחודש, וכקושיית המהרש"א, דהא מאחר שבין כך שואלים על איזה יום, אין שום נפקא מינה בשאלה של בכמה בחודש, ולפי המהרש"א

פרפראות/המשך

היחיד כשיודעים מזה, כתב וזה לשונו, (באמצע דבריו), נקוד על לנו ולבנינו, לדרוש שאף על הנגלות לא ענש את הרבים, עד שעברו את הירדן, משקבלו עליהם את השבועה בהר גרזים ובהר עיבל, ונעשו ערבים זה לזה, ע"כ.

ומבואר דעד שקיבלו עליהם הברכה והקללה, היה להם דין של יחיד, ואין להם שום ערבות זה לזה, מה שאין כן אחר שעברו את הירדן.

והשתא נראה לפרש על פי זה מה שכתוב כאן **ראה**, שעכשיו שאין להם שום ערבות, והם כיחידים, דיבר עמהם בלשון יחיד, אבל אמר להם שעתידים הם לקבל עליהם ערבות, וזה מה שאמר **אנכי נתן לפניכם**, שאתם יהיה לכם דין ציבור וערבים זה לזה, ומתי זה יהיה **ברכה וקללה**,

בלשון רבים, **לפניכם**¹.

ונראה דיש לפרש על פי פרד"ס.

פשוט: יש לפרש שמשא דייבר לבני ישראל כשעדיין היו במדבר, אכן אמר להם מה שיהיה אחר כך כשיכנסו לארץ ישראל, דהרי הברכה והקללה היו בהר גרזים והר עיבל בארץ ישראל (כמבואר בהמשך הפסוקים).

והנה עיין רש"י לקמן פרשת נצבים **הנסתרת לה' אלקינו**, כשמדבר על ערבות של בני ישראל זה לזה, שהרבים נענשים על עבירות של

1) ועי' מש"כ בליקוטי נ"י תשע"ט.

בסוף יבמות דמבואר בדבריו שזה דין שצריך שיהא אפשרות להזים העדים².

והנה בדעת רש"י נראה מבואר להדיא, שדעתו הוא שכל דין הנך חקירות הוא, משום שיהא עדות שאתה יכול להזימה, וכמו שכתב בהדיא במשנה בסנהדרין שם.

ולפי זה מובן אמאי צריך תמיד בכל זמן שיהא שייך הנך שבע חקירות, מכיון שהתורה גילתה שיש דין שצריך שיהא עדות שאתה יכול להזימה, וכדי שיהא יכול להזימה, צריך לחקור הנך שבע חקירות, ולעולם צריך גם הך חקירה של בכמה בחודש, והכל כדי שיוכלו לומר לעדים עמנו הייתם ביום פלוני, ודו"ק.

אכן בדעת התוספות נראה, דסבירא להו דכל הנך חקירות הם חלק מן העדות, כדי לעמוד על העדים היטב, ומשום הכי אין צריך שיהא שייך תמיד לחקור הנך שבע חקירות, רק צריך שיש איזה שהוא אפשרות באופן כל שהוא להגיע לשבע חקירות, ודו"ק.

1

ונראה לבאר מה שחלק הרמב"ם על רש"י לגבי הנך חקירות שהם בנוסף להשבע חקירות, כגון במה עבד, ובאיזה עבודה עבד וכו', שמבואר בדעת הרמב"ם שגם בזה ישנם את כל דיני החקירות, מה שאין כן בדעת רש"י אין על פרטים אלו דיני חקירות, וכמו שכתב בלחם משנה שם, אתי שפיר לשיטתייהו, דהנה עיין מה שכתב

(2) וע"ע בזה בשו"ת נוב"י אבה"ע"ז סי' נ"ד נ"ח, וביה"ל ח"ג סי' ו', (ובמנח"ח תס"ג).

הרמב"ם בהלכות עדות (פרק א' הלכה ד'), וזה לשונו, מצות עשה לדרוש את העדים, ולחקרן, ולהרבות בשאלתן, ומדקדקין עליהן ומסיעין אותן מענין לענין בעת השאלה, כדי שישתקו או יחזרו בהן, אם יש בעדותן דופי, שנאמר **ודרשת וחקרת ושאלת היטב**, ע"כ.

ומבואר בדבריו דעיקר דין החקירות, הוא כדי לעמוד על העדות, וכן מה שכתב שם (הלכה ה'), וזה לשונו, החקירות והדרישות הן הדברים שהן עיקר העדות, ובהן יתחייב או יפטר, והן כוננת המעשה שעשה וכוון הזמן וכוון המקום שבהן יזמו העדים או לא יזמו וכו', ע"כ, והיינו שעיקר העדות מתקיים על ידי דברים אלו.

ולפי המבואר אתי שפיר דלדעת רש"י כל החקירות אינם אלא כדי שיוכלו להזימם, ובפרטים אלו של איך עבד וכמה עבד ובאיזה עבודה עבד, אינו שייך להזימה כלל, והרי כל דיני החקירות שבזה נפסלים העדים, אינם אלא לגבי הזימה, מה שאין לדעת הרמב"ם זה דין בעדות עצמה, ומשום הכי גם בהנך פרטים יפסלו העדים אם אינם יודעים, ודו"ק³.

2

ולפי המבואר דעת רש"י (ודעימיה), הוא שדין החקירות הוא משום שצריך אפשרות שיהיו יכולים לבוא ולהזימם, מה שאין

(3) וכן יש לבאר מש"כ הרמב"ם אפילו אמר היום הרגו או אמש הרגו, שואלין להן באי זה שבוע באי זה שנה באי זה חדש בכמה בחדש באי זה יום באי זה שעה, (ויש מי שחולק בזה על הרמב"ם), ולפי מש"כ בדעת הרמב"ם מובן שפיר שזה דין בעדות גופא, אע"ג שאין נפק"מ לגבי הזימה, ודו"ק.

פרפראות/המשך

מורה על כתר תורה, ז"ה, וכן עיין שבת (פ"ח.), מי גילה ר"ז זה לבני, שזה ענין קבלת התורה.

ואם כן יש לומר שזה מה שמרמז משה כאן **רא"ה אנכי נתן לפניכם היום**, שנותן להם אפשרות של כתר תורה, וזהו **את הברכה**.

דרוש: יש לפרש על פי הא דאיתא ביבמות (ס"ב:), אמר רבי תנחום אמר ר' חנילאי כל אדם שאין לו אשה, שרוי בלא שמחה, בלא ברכה, בלא טובה וכו', בלא ברכה דכתיב **והנחת ברכה אל ביתך**, ע"כ, ומבואר דלא שייך שיהא חל ברכה אלא אחר שנשא אשה.

ואם כן יש לומר שזה מה שאמר משה, **ראה** שדיבר ליחיד שעומד בפני עצמו, אם אתה רוצה ברכה **אנכי נתן לפניכם**, כשיהיה לך בת זוג ויהיה **לפניכם**, אז תוכלו לקבל **היום הברכה**.

סוד:

***

השמר לך פן תעלה עלתיך בכל מקום אשר תראה, (י"ב י"ג).

פירש רש"י, וזה לשונו, אבל אתה מקריב על פי נביא, כגון אליהו בהר הכרמל, ע"כ.

ולכאורה צריך ביאור מה ראה להזכיר כאן מה שאליהו עתיד

כשתקבלו עליכם את השבועה של הברכה והקללה, דאז תהיו ערבים זה לזה, והכתוב ממשיך ומפרש **את הברכה** וגו'².

רמז: יש לפרש **ראה** על דרך רמז, דהנה **רא"ה** בגימטריא (עם הכולל), ר"ז, ומשה קאמר להו לישראל **רא"ה**, בחינת ר"ז, **אנכי נתן לפניכם היום**. וענין ר"ז, נראה, שזה המאתיים ושבע עולמות, דהנה עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק שלוש מאות ועשר עולמות, וכמו שדרשו חז"ל **להנחיל לאוהבי י"ש**.

והנה עיין בזוהר הקדוש פרשת תרומה (קס"ו:), שכתב דמהנך ש"י עולמות, ר"ז מהם לימין וק"ג לשמאל, והנה מצינו שתורה היא בחינת ימין, ואם כן הנך עולמות שמימין הם בזכות התורה, ועיין בעל הטורים פרשת וישב אהא דכתיב **כי בן זקנים הוא לו**, דזקנים בגימטריא ר"ז, ויוסף היה בן זקנים ליעקב שמסר לו כל תורת שם ועבר, וכן או"ר (בחינת או"ר"ה זו תורה), גימטריא ר"ז, ועיין עוד בבעל הטורים שם שר"ז

(2) ועי' יומא (פ"ו:), יחיד שעשה תשובה מוחלים לכל העולם, ועי' גלה"ש שם, שציין למש"כ הרמ"ע מפאנו (מאמר חיקור הדין ח"א פ"ד), שפי' ע"י חלקם בברית האלה להיות ערבים, יש מחילה בזכותו, עיי"ש, והיינו כנזכר שאחר שכולם ערבים זל"ז שוב אינם כיחידים, ותשובה אפי' של יחיד משפיע עבור כולם, והיינו **לפניכם**, ודו"ק.

כן לדעת התוספות והרמב"ם (וכן נראה לבאר דעת המהרש"ל והתומים), דדין החקירות משום בירור העדות, ויש דין בעדות גופא לחקור העדים.

נראה לבאר מה שכתב רש"י כאן בפרשה שהזכיר הפסוק של עדים זוממים לפני הפסוק של עבודה זרה. דבעצם דברי רש"י צריך ביאור, מנא ליה שדרישה וחקירה הוא דין בהזמה, שיהא אפשר להזימם.

ואפשר מכיון ששתים מהחקירות הוזכרו לגבי עדים זוממים, יש לומר שהטעם שהוזכרו שם הוא מפני שזה שייך לחקירות,

כדי שיוכלו להזימם, ומשום זה גופא הזכירם רש"י קודם, ובזה נמי מיושב מה שכתב רש"י בפרשת עדים זוממים, שמה שצריך דרישה וחקירה הוא כדי לברר דברי המזימין, והיינו שגם עליהם יש דין שצריכים שיהא אפשרות להזימם, ודו"ק.

אכן לפי זה יש לומר, שהרמב"ן שכתב טעם אחר למה הוזכרו בפרשת עדים זוממים, ומפני ששם צריך לחקור היטב, יש לומר דסבירא ליה כדעת התוספות ודעימיה, דעיקר דין חקירות הוא לעמוד על העדות, ודו"ק.

פרפראות/המשך

וזהו קידוש השם שממגלה כבודו יתברך, ומבואר בתוספות סוטה (ל:), ד"ה רבי מאיר, דתכלית רצונו יתברך בבריאת העולם הוא שיתמלא כל הארץ כבודו, וזהו תכלית כל הבריאה, עיין שם דכשאמרו בני ישראל שירה על הים נתקיים הא דכתיב ה' אדוננו מה אדיר שמך בכלל הארץ.

הרי דעל ידי שבני ישראל הם עם קדוש, פירוש שהם עושים רצונו של מקום, בזה שעושים קידוש השם שמגלים כבודו יתברך בעולם, על ידי זה נקראים בנים למקום, וזה מה שכתוב כאן **בנים אתם לה' אלקיכם**, אמאי נחשבים בנים **כי עם קדוש אתה וגו'**, שעושים רצונו של מקום שמקדשים שמו, ומשום הכי **בך בחר ה' להיות לו לעם סגלה**⁴.

4 ונראה דיש לציין מה שפי' הגאון ר' הילל מקאלאמייע, לפרש הא דכתיב לקמן לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תננה ואכלה או מכר לנכרי כי עם קדוש אתה לה' אלקיך וגו', ואיתא בע"ז (כ.), דר"מ ס"ל מדכתיב או שנתניה לגר קודמת למכירה לנכרי, ועיי"ש בתוס' ד"ה ור"מ, שהק' וכי אם יש לו לאדם חפץ למכור, יתנונו לגר קודם שימכרנו לעכו"ם והלא אפי' לישראל אינו מצוה ע"כ, וי"ל דדוקא נבילה שאינו שוה אלא דבר מועט לישראל, שלא היו עכו"ם מצויים ביניהם, ולגר היא שוה הרבה, כשאר בשר, ע"כ.

והנה עי' בשו"ת נודע ביהודה (יו"ד תי' סי' מ"ה), מה שהביא מר' וואלף בעסקוויטץ ז"ל, שהק' להנך שיטות דס"ל שמן התורה מותר לבטל איסור לכתחילה, א"כ הי' הנבילה שווה הרבה לישראל, שהיה יכול לבטלה ברוב, עיי"ש שהשיב לו ג' תי', (ועי' מלא הרועים, ועי' שו"ת כת"ס סי' פ"ד ועוד).

ותי' הר"ה מקאלאמייע, ד"ל לפי מש"כ הרשב"א (חולין צ"ח:), שאף דמותר לבטל איסור, מ"מ גנאי הוא לישראל לבטל איסור לכתחילה, והנה הטעם לזה הוא מפני שישראל קדושים הם, ומקדשים עצמם במותר להם, ובזה פי' הקרא של נבילה, **לגר אשר בשעריך תננה**, ואע"ג דיכול למכור לנכרי, כמו שהק' התוס', מ"מ אינו שווה הרבה, אך מ"מ קשה דהרי יכול לבטל איסור, ושוב יהא שווה הרבה כשאר בשר, וע"ז כתב קרא **כי עם קדוש אתה לה' אלקיך**, וגנאי הוא לישראל לבטל איסור, וכמש"כ הרשב"א, כנ"ל, ודפ"ח.

ונראה לבאר שענין קדושה הוא שעושים רש"י, וכמבואר כאן, ושם רצונו של מקום הוא שלא יאכל דבר זה, ואף שיש אפשרות לבטל איסור, מ"מ אין זה רצש"מ, ומשד"ה שפיר נקרא קדוש, ודו"ק.

להקריב בהר הכרמל על פי הוראת שעה, וצריך ביאור³.

ונראה לבאר על פי מה שכתב בתוספות סנהדרין (פ"ט:), בפירוש השני, שביאר הא דנביא יכול להקריב בחוץ על פי הוראת שעה, אינו אלא אם כתוב כבר היתר בתורה, והנביא רק אמר שההיתר ההוא מדבר עליו, עיין שם.

ונראה דרש"י גם כן נקט כפירוש זה דתוספות.

אכן מה שפירש ההיתר מדכתיב **גוי וקהל גוים**, אפשר דרש"י מפרש כלשון אחר שם, (עיין רש"י פרשת וישלח), ומשום הכי נקט דהך היתר, שיהא זמן מסוים שיהא מותר להקריב בחוץ כתוב כאן, בגוף הפרשה עצמה דכתיב האיסור לשחוט בחוץ, כאן גופא כתוב שבאופן מסוים יהיה מותר, וכגון אליהו בהר הכרמל, וכאן גופא כתיב ההיתר, ודו"ק.

***

בנים אתם לה' אלקיכם וכו' **כי עם קדוש אתה לה' אלקיך ובך בחר ה' להיות לו לעם סגלה** וגו', (י"ד א' - ב').

ובפשטות משמע שהסיבה שבנים אתם לה' אלקיכם, הוא מפני כי עם קדוש אתה לה' אלקיך, וממילא **ובך בחר ה' להיות לו לעם סגלה מכל העמים** וגו'.

ונראה שמצינו שתי הגדרות לעם ישראל, שנקראים בנים, ונקראים עבדים, וכמו שאומרים בתפילת ראש השנה 'אם כבנים אם כעבדים', והנה הנפקא מינה מתי נקראים בנים ומתי נקראים עבדים הוא, שבזמן שעושים רצונו של מקום נקראים בנים, אבל בזמן שאין עושים רצונו של מקום נקראים עבדים, וכמבואר בבבא בתרא (י.) עיין שם.

ומבואר שמה שכתוב **כי עם קדוש אתה לה' אלקיך**, פירוש שאתם עושים רצונו של מקום, שזה הנתנית טעם אמאי נקראים בנים, ולפי זה הגדרת **קדוש** הוא שעושה רצונו של מקום.

ובביאור הדבר נראה, דהנה קידוש השם הרי הוא היפוך של חילול השם, והנה ענין חילול השם היינו שעושה שהמקום יהיה חלל, פירוש ריק מן השכינה, והיינו כשאין שורה במקום הזה כבודו יתברך, והיינו חילול מקום זה מהשם.

ולפי זה קידוש השם היינו שמגלה כבודו יתברך שישירה במקום הזה,

לע"נ

האשה החשובה

הרבנית דבורה בת הרב אליעזר שלמה ע"ה

נלב"ע ר"ח אלול

ת.נ.צ.ב.ה.